

Dirk Hage
 Radboud Universiteit Nijmegen
 Contact: dirk.hage@ru.nl

Recensies van Nederlandstalige literaire romans: literatuurkritiek in het digitale tijdperk

Vanouds wordt de literatuurkritiek gezien als poortwachter: cruciaal bij de selectie van en het oordelen over literatuur. Door de digitalisering zijn echter grote veranderingen zichtbaar in de status van de literatuurkritiek en dus in de toekenning van symbolische waarde aan literaire werken. De boekenkaternen en het abonneebestand van de dagbladen krimpen. Tegelijkertijd ontstonden de laatste decennia meerdere websites, toegespitst op gedegen literatuurkritiek, zoals bijvoorbeeld *Literair Nederland* (sinds 2002), *De Reactor* (sinds 2009) en *Tzum* (sinds 2012). Daarnaast worden lezerscommunity's met amateurrecensies als *Goodreads* (sinds 2006) en *Hebban* (sinds 2014) veelvoudig bezocht. De laatste twee zijn inmiddels niet meer los te zien van de symbolische productie van literatuur (Bax e.a. 2022). Ook zien we dat in de papieren dag- en weekbladpers goed ontvangen romans zelden een bestseller worden, terwijl het winnen van een prestigieuze literaire prijs een boek zomaar tot verkoopsucces kan bombarderen.

In haar verkenning van literatuurkritiek op het internet stelde Brems (2007) dat deze geen vervanger is van de kritieken in de dag- en weekbladpers, maar een aanvulling erop. Vijftien jaar later – Web 2.0 is volwassen – concluderen Bax e.a. (2022) dat het internet, naast een nieuw medium, ook de bron van nieuwe instituties is, waarvan het functioneren fundamenteel anders is dan van de instituties buiten het digitale domein. Franssen (2022) spreekt in dit kader over “de rap veranderende literaire werkelijkheid van nu”. Joosten (2006) opperde bijna twintig jaar geleden dat het internet mee kon draaien als ‘volwaardig’ kritisch medium. Het is al met al dus de hoogste tijd gebleken voor grootschalig onderzoek naar de geschreven literatuurkritiek op het internet en naar hoe deze zich verhoudt tot de literatuurkritiek in de papieren media.

In lijn met de veldtheorie van Bourdieu, waarin de toekenning van symbolisch kapitaal door instituties centraal staat, onderzoek ik de receptie van oorspronkelijk Nederlandstalige literaire romans bij de toonaangevende uitgeverijen in de periode 2011-2020. Welk deel van de ruim tweehonderd romans die elk jaar bij deze uitgeverijen verschijnen, krijgt aandacht van de papieren en online critici? Wat is er inmiddels terechtgekomen van het internet als serieus alternatief voor of serieuze aanvulling op de traditionele geschreven literatuurkritiek? En speelt de papieren literatuurkritiek te midden van alle beweging nog altijd een rol van betekenis binnen de Nederlandse letteren?

Gestuurd door bovenstaande vragen ga ik in mijn presentatie tijdens de HSN-conferentie, op basis van grootschalig corpusonderzoek, dat onderdeel uitmaakt van mijn lopende promotieonderzoek aan de Radboud Universiteit, in op de hedendaagse ‘professionele’ geschreven literatuurkritiek op het internet en op papier. In het bijzonder richt ik mij op het peiljaar 2019, waarbij ik, naast de receptiepraktijk van critici, ook literaire prijzen en de bestsellers van dat jaar aan bod laat komen. Ik zal dit doen door enkele grote lijnen te schetsen en door onder meer in te gaan op de receptie van de romans *De achtste dag* van Annemarie Haverkamp, *Uit het leven van een hond* van Sander Kollaard en *De hoogstapelaar* van Wessel te Gussinklo. Ook Herman Finkers zou zomaar de revue kunnen passeren.

Referenties

- Bax, S., J. Dera, A. Oerlemans & K. van der Starre (2022). “Het literaire veld als schema: Actuele kanttekeningen bij een dominant model in de neerlandistiek”. In: *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 138 (2), p. 164-180.
- Brems, E. (2007). “Enkele notities over literaire kritiek en het internet”. In: *Neerlandistiek*. Online raadpleegbaar op: <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/28459>.
- Franssen, G. (2022). “Voorbij het veld: Beperkingen en mogelijkheden van de veldtheorie voor de Nederlandse letterkunde”. In: *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 138 (3), p. 255-269.
- Joosten, J. (2006). “Kritiek op een keerpunt: Recenseren in tijden van internet en weblog”. In: *Freespace Nieuw Zuid*, 18 (5), p. 74-91.